

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Astronomica - Cod. Ettenheim-Münster 165**

**Moingenat, Johannes**

**[S.l.], 1623-1624**

Lemma I.

[urn:nbn:de:bsz:31-114277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114277)

Verticale, quod aequidistat circulo verticali, & per  
 puncta veri ortus et occasus, Equinoctiaty, et  
 verticem in unum, terra transit, quae alia horologia  
 sunt Meridiana spectantia muralia, Meridionale, et  
 meridiano circulo veras ortus, vel occasus solis  
 nigr, quod apud mundano aequidistat horum quod libere  
 duplex est Aequinoctiale, scilicet quod aequinoctiale, et nigr  
 eius quod hypomercidiale horizontale. superius in  
 tabularibus descriptus, et inferiori verticale australe  
 et boreale, Meridionale orientale, et Occidentale,  
 solare inferius, et superius. Irregularia, sibi infinim  
 sunt ad tria tri genera revocari possunt, ut primi  
 generis illa sint quae declinant a verticali, ac  
 proinde declinantia ascantur, secundi generis sunt  
 quae ad horizontem sibi inclinatur ad instar secto-  
 ram, tertii sunt, quae et a verticali declinant,  
 et ad horizontem, sunt inclinata, atq; haec duo  
 declinantia et inclinantia simul, de quibus sex  
 quibus aequalis hinc ordine agatur praesuppositis  
 prius paucis lemmatibus scite necessariis. et hinc  
 horologio praeter horas in unum, sibi sibi potest  
 in quo loco Zodiaci sol plus minus moretur, quod  
 longus sit dies, quotam horam sol oriatur, quotam  
 occidat, quotam horam sit alibi in alijs et remo-  
 tissimis regionibus.

## LEMMA I<sup>m</sup>

### De structurâ et usu Quadrantis Linearis et lineae tangentiû

Le. descriptione horologiorum usus Quadrantis linearis  
 apud est etiam re omnes circulos in suas partes distri-  
 buere cogamus, constituto iam angulo recto beneficio Geo-  
 metronis ad .H. g. tunc rectus esse cognoscatur, in semicirculo



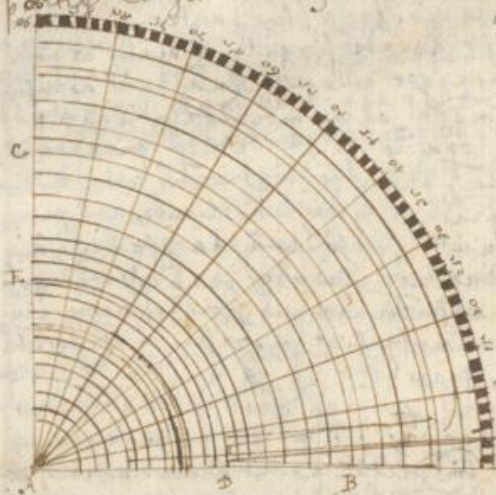
# De Eclypsibz solaribz

molius p[er]fecto & peripheria, lateribus vero terminos dia-  
metri attingit in lamina vel solido ligno, quarte pars cir-  
culi BC describitur, et ead[em] de[] seruat[ur] citrini aptura  
ponatur uterque in B altero signetur punctus F, nihil  
eo C in G erit, Quadrans divisus in tres partes, quarum sin-  
gulis rursus in tres divisio deinde singulis in binas et postea  
uno singulis in quinas reuertetur integere Quadrans divisio  
in 360 partes facta est et modis aliis inferior arcus & e-  
dividatur et certior fiat operatio et tandem per puncta di-  
visoria ducatur recta lineae, pro discretione t[er]min[um] uel  
sunt fieri subdivisiones graduum in exteriori limbo, vel per  
transversas signari sicut ab absolute hac fabrica  
in officina arcus dividendi, vel circuli, vel altitudinis poli  
vel declinationis solis in eo abseruanda in semidiametro eius  
arcus vel circuli circino accepta fiat ingressus in Quadrante  
hanc linearem, et diametro translata ex A u. g. in B separa-  
BC tot abseruatur partes circino quod erit arithmetica, et  
si integer circulus dividendus sit in 24 partes equales  
ex Quadrante sumatur. In dicto modo distantia per gra-  
dus, eo quod denique 360 gradibus circuli & 24, viginti  
quarte parti respondeant 10 gradibus, triginta septa  
decem, duodecima, triginta p.

Restat fabrica linea tangentia tal horologis, quam  
ad usum arithmetica, in qua decem prima ac quatuor, etiam  
medesima rep[er]itur partes, apta hanc quibus  
pro horis horologii aut altitudinis linea magnitudine  
u. g. 0 & illa in recta lineam rursus repetatur,  
quousque habet et ex ea quadrangulum oblongum constituit,  
parallelogrammum tam O P quod O R in decem partes aequalis  
datisque, hanc rursus lineis tum in lat[er]e, quam in longu[m]  
absoluitur Quadrangulum tota additis numeris,  
u. g. eius h[ic] est proportio tangens u. g. 55 partiu[m]  
eius quantitas queritur, quare posito uno pede circi  
in linea quinquata A, altera dividatur usque in B  
eritque AB tangens 55 partiu[m], rursus proportio



quarunda tangens 247 partes posito pede uno  
 circuli, in septima linea retrogrado ordine in parte  
 $\phi$ , altero in  $\rho$  ducto, eritq. Quantitas de totidem  
 partibus et sic deinceps



## LEMMA II

De lineis æquidistantibus, et in  
 directum ducendis

Assignetur p. linea quavis AB ad quæ alia  
 ducenda sit recta in recta partem inclinata, sed  
 prioræ æquidistantis semper et parallela, descriptis ex  
 quavis data linea puncto C lineis arcibus AE, CE  
 abscindatur in eisdem distantia interjicienda AE, CE  
 siq.æ sectiones ducta recta EF erit linea data AB  
 æquidistantis et parallela. Ut si in muro erecto aut  
 quavis plano perpendicularis linea pro horologii deli-  
 neanda, demittatur ex clavo muro infixo filæ cui plumbæ